

/1600 - 1686/

Szlovákia déli és délkeleti részei 1543-tól 1686-ig az Oszmán birodalomhoz tartoztak. Ez a hosszú oszmán-török fennhatóság mély nyomot hagyott nemcsak a mi történelmünkben, hanem Közép- és Délkelet-Európa történelmében is. Ezért ennek a korszaknak objektív megismerése nemcsak a hazai, hanem az európai történetírás számára is nagy jelentőségű. Csakhogy az oszmán-török hódoltság kora sem hazánkban, sem azokban az országokban, melyek valaha az Oszmán birodalomhoz tartoztak, még nincs eléggé feltárva.

Ennek a korszaknak a politikai történetét, egyes művelődési, gazdasági és egyéb viszonyait aránylag jól feldolgozta azoknak az nemzeteknek a történettudománya, melyek hosszabb ideig éltek oszmán-török uralom alatt, s noha megjelent sok jó történelmi mű, mely megoldott néhány részletproblémát, nem jelent meg egyetlen monográfia, vagy szintetikus mű sem, mely legalább fő vonásaiban és a valóságnak megfelelően megvilágítaná a hódolt terület gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődését. A hazai és a külföldi történészek minden igyekezete ellenére sem sikerült ezt az érdekes korszakot tisztán hazai források alapján felderíteni. A latin, német, magyar, szlovák és más európai források csak ellentmondásokkal teli egyoldalú képet mutatnak, a jobbágy nép sorsára, a behódolt terület gazdasági és társadalmi fejlődésére, a település módjára és történetére, az osztályellentétek kialakulására és fejlődésére vonatkozólag semmiféle tájékoztatást nem adnak. A hosszabb időre, vagy tartósan oszmán-török uralom alá került országok és népek sorsa és történelme a mai napig homályos maradt.

Mivel a hazai források feltárása nem vezetett kielégítő és világos eredményekhez, a hódoltság korának szélesebbkörű és helyes megítéléséhez, a történészek ésmorientalisták hozzá akartak kezdeni az osz-

mán-török források tanulmányozásához. Csakhogy az irattári anyagnak, mely óriási mennyiségben maradt meg Törökország /sok millióra becsülik a törökországi levéltári anyagot/, Európa és főleg a balkáni országok levéltáraiban, a mai napig csak jelentéktelen töredéke van feldolgozva és közzétéve.

Először tehát az oszmán-török levéltári anyag feldolgozásához és közzétételéhez kell hozzáfogni. Ezért határozta el a Szlovák Tudományos Akadémia Orientalisztikai Kabinettje, hogy a legnagyobb és legjelentősebb csehszlovákiai török történelmi okiratgyűjteményt, mely Rimaszombatban maradt meg, könyvalakban közzéteszi.

Rimavská Sobota /magyarul Rimaszombat, törökül Rim Sonbot, németül Groß-Steffelsdorf/, melynek ma kerekén 14 ezer lakosa van, Délkelet-Szlovákiában fekszik a Rimava /magyarul Rima/ nevű patak partján. A 17. században jelentős város volt és fontos kereskedelmi, kézműipari és kulturális központ volt északkelet-Európában, mert délre az Oszmán birodalomba, északra a Habsburg királyságba és Lengyelországba, keletre pedig az Erdélybe vezető utak kereszteződésénél épült. A város két ízben volt oszmán-török uralom alatt. Először az 1554-1593-as években, másodszor 1596-tól 1686-ig. A második hódoltság idejéből a városi levéltárban 255 török nyelvű okirat maradt meg.

Ez a levéltári anyag a mi forrásirodalmunkban egyedülálló jelentőségű, mert 90 éven keresztül nagy mennyiségű konkrét és objektív adatot tartalmaz a város lakosságának életéből és ezért a 17. század hódoltsági viszonyairól tárgyilagos és hű képet tud nyújtani.

A történelmi anyag, melyet a rimaszombati okiratok nyújtanak, abból a szempontból is nagyon értékes, hogy a kétnyelvű feljegyzésekből sok, eddig ismeretlen szót, szakkifejezést és fogalmat, sőt gyakran a nem világos és nem teljes török szövegeket is, meg lehetett fejteni.

A munka két kötetből áll. Az I. kötet bevezető tanulmánya az okiratok paleografiai, diplomatikai és nyelvi jellegzetességeit tárgyalja. A kötet magvát az okiratoknak latin betűkkel átírt török nyelvű szövege

mai irodalom és a terminológiai szótárka.

A II. kötet bevezető tanulmánya az okiratokban foglalt adatok kiértékelését és analízisét tartalmazza. A kötet magvát az okiratok török és magyar nyelvű szövegeinek német fordítása képezi.

I. kötet.

A/. Az okiratok paleografiai jellemzéséről szóló fejezet azt tárgyalja, hogy az iratokat milyen papírra, milyen írástípussal és tintával írták, milyen a formájuk és külső felosztásuk. Továbbá szó van a pecsétlenyomatokról, hátlati feljegyzésekről, főleg ami formájukat és az okmányokon való elhelyezésüket illeti.

B/. Az oszmán közigazgatásnak a 17. században már néhány évszázados hagyományai voltak és főleg formális szempontból az egész óriási birodalomban nagyon egységes és fejlett volt. Nagy figyelmet fordítottak a külalak ízléses elrendezésére, fogalmazásra, az írás és iratok tetszetősségére. A diplomáciai iratok aszerint, hogy melyik hivatal/hivatalnok/ és milyen célból állította ki, formai, szerkezeti és stilisztikai szempontból néhány fajtára oszlanak. A rimaszombati okiratok között vannak szultáni fermánok /15 db/, néhány misszilis levél, telhis, buyurultu /8 db/, engedélyek, bírósági jegyzőkönyvek, hivatalos másolatok, sőt egy magánlevél is. A többi /207 db/ ú.n. huruf és tezkere. Ennek a két szerény diplomáciai okmánytípusnak a szakirodalomban eddig csak kevés figyelmet szenteltek, ezért a hurufok és tezkerék különféle fajtái itt részletesebben vannak tárgyalva.

C/. Az okiratok túlnyomó többségét tartományi hivatalnokok és kisebb rangú katonai személyek írták, akik rövidebb-hosszabb időre Egerben telepedtek le. A török nyelvnek az a formája, melyen ők beszéltek és írtak, a mostani török nyelvtől nemcsak helyesírás tekintetében különbözik, hanem főleg fonetikai és alaktani eltéréseket is mutat. A szókincsben is különbségek vannak. Mivel az okiratok íróinak nyelve valószínűleg közel állt az akkori beszélt nyelvhez s a helyesírást sokan nem ismerték jól, az okmányok szövegében a megszokott hivatalos helyes-

írástól rengeteg eltérés van, sőt sok hiba is előfordul bennük, melyek konkrét adatokul szolgálnak az akkori kiejtés, némely hangtani és alak-
tani jelenség megvilágításához. Ebből kifolyólag a helyesírási eltéré-
sek, hibák és nyelvi jelenségek tüzetesebb vizsgálata értékes felvilá-
gosításokat nyújthat számunkra a 17. századi török nyelv fejlődésére és
történetére vonatkozólag. Ezzel a megállapítással új lehetőség és hatal-
mas forrásanyag nyílik a török történeti nyelvtan problémáinak megoldá-
sához. Ezért ez a fejezet általános turkológiai szempontból is figyelem-
re méltó. A legrészletesebben a hangtani jelenségek, a magyar, szebrhor-
vát és más nyelvekből vett kölcsönszavak vannak tárgyalva. Az alak-
tani jelenségek közül leginkább csak azokról a ragokról és képzőkről van szó,
melyek a magánhangzó-illeszkedés fejlődését, a mássalhangzók zöngésülé-
sét, zöngétlenedését, vagy palatalizációját szemléltetik. Továbbá szó
van a személy és helynevekről, népi etimológiáról, néhány mondattani je-
lenségről és végül a keltezésről. Kap Például: a -megin, -megin gerun-
diális képző magashangú variánsa következetesen -megin alakban jelenik
meg, de 1669-től szórványosan megjelenik palatalizált formában: -meyin.
Gyakoriak az archaikus formájú szavak: kendü, gerü, kurı, aldırmak, bil-
dürmek, eyledük, varoşınun, beglük, stb.

D/. A magyar hátlap szövegekhez fűzött megjegyzésekben a be-
tűk néhány eltérő grafikai alakja, helyesírási és a mai nyelvtől eltérő
nyelvtani jelenség van röviden megmagyarázva. Az archaizmusok és az
iratanyagban előforduló török jövevényszavak megemlítése után az F/ pont
alatt össze vannak gyűjtve a rövidítések.

Mivel az okiratok eredeti török szövegei arabbetűvel vannak írva,
itt ellenben modern latinbetűs átírásukat adtam, szükséges volt mellé-
kelni egy táblázatot, mely az átírás rendszerét mutatja.

Az okiratok könyvünkben történelmi sorrendben következnek egymás
után és arab számjegyekkel vannak sorszámozva. Ez a szám azonban nem
egyezik az iratok levéltári számával. Minden okiratnak két száma van és
kongruenciájukat külön táblázat mutatja.

A török, magyar, szlovák és cseh betűk kongruenciáját is külön

Továbbá szó van ebben a fejezetben a személy- és helynevekről, népi
etimológiáról, néhány mondattani jelenségről és végül a keltezésről.

táblázat mutatja.

Az okiratok szövege. Az okiratok feldolgozása három részből áll:

1/ fejrész, 2/ a török szöveg latinbetűs átírásban, 3/ hátlapi jegyzetek

1/ A fejrész az irat legfontosabb adatait tartalmazza. Az első adat az arab számjeggyel írt sorszám. Mellette római számjegyekkel annak a fényképtáblának a száma, melyen az okirat eredetijének fényképe található. A sorszám alatt van az okirat rövid tartalma, mely utal arra, hogy ki, kinek és milyen célból adta ki az okmányt.

A következő sor a kibocsátás helyét ~~xxxxxxx~~ és keltezését tartalmazza. A keltezés a mohamedán és a keresztény naptár szerint van megadva. A magyar szövegből merített adatok, melyek hiányzanak a török szövegben, gömbölyű zárójelben vannak. Azokat az adatokat, melyeket sem a török, sem a magyar szöveg nem tartalmaz, de valamely utalás alapján pontosan meg lehetett állapítani, szögletes zárójelbe tettem.

A keltezés alatt rövidítés utal arra, hogy az irat eredetije hol és milyen szám alatt található. Pl. MARS TL Nr. 92 = Mestský archiv Rimavskej Soboty Mxxx92 turecké listiny Nr. 92, vagyis: Rimaszombati városi levéltár, török levelek, 92. szám; ŠAR TL = Štátny archiv v Radvani, turecké listiny = Állami levéltár, Radvaň, török levelek. Ezután gömbölyű zárójelben vannak megadva az eredeti okirat méretei. Az első szám a magasságot, a második a szélességet jelenti centiméterekben.

2/. A török szövegek latin betűre való átírása a Törökországban érvényes szabályok és hivatalos rendelkezések alapján készült./Türk İlmî Transkripsiy Kılavuzu szerint/. Az átírásnál a teljes hűségre törekedtem, ami annyit jelent, hogy az átírás az eredeti szövegben előforduló összes eltéréseket és hibákat is tartalmazza. Zárójelben a hosszabb okiratok sorszámai vannak arab számjegyekkel megadva és az olyan értelemkiegészítő szavak, melyek az eredetiben hiányzanak. A szöveget könnyebb áttekintés céljából néhány bekezdésre tagoltam.

3/ ~~Výrazem~~ Arka tarafta ~~xxéxxx~~ szavakkal kezdődnek a hátlapi jegyzetek, pecsétlenyomatok feliratai és az egykorú magyar feljegyzések szá-

vegei. Egy-egy pecsétfelirat csak egyszer van leírva, ha a következő okiratokban ismételtelen előfordul ugyanaz a pecsét, akkor csak utalás van arra az iratra, ahol a pecsét szövege található.

Az egykorú magyar szövegek feljegyzésénél megtartottam az eredeti történeti helyesírást, de nem jelöltem az egyes betűk eltérő /történeti/ grafikai alakjait, pl. a hosszú S-t is a Schluß S-t is csak s-nek írtam. Ha rövidítések az eredetiben grafikailag jelölve voltak, az átírásban zárójelbe tettem.

Az I. kötethez a szakirodalom jegyzéke van mellékelve, melyben csak a felhasznált források és a legfontosabb alapvető művek vannak felsorolva, amelyek az oszmán-törökök középeurópai és balkáni uralmáról való ismereteinket kiegészítik.

A terminológiai szótár a könyvben előforduló összes török szak kifejezések magyarázatát és a jövevényszavaknak az etimológiáját is tartalmazza. A törökben használt és meghonosodott arab, perzsa, magyar, szerbhorvát, görög és magyar más jövevényszavak itt is fel vannak sorolva. Sok olyan szó és szak kifejezés magyarázatát találjuk itt, melyek az eddigi szakirodalomban hiányzanak. Több szónak új, az eddigétől eltérő magyarázatát adtam. A szakirodalomban eddig ismeretlen szavak, kifejezések és fogalmak megnevezését a hátlapi magyar feljegyzések tették lehetővé. A magyar feljegyzések adatai teljesen megbízhatók, mert az egykorú feljegyző nem tudta elolvasni a török szövegeket és a tárgyi valóságot hűen jegyezte fel, mert az iratok a lakosság számára életfontosságú bizonyítékok voltak. Figyelmet érdemelnek a következő címszavak: akça, arpalık, babka, baša, bedel-i kismet, beşe, birov, çuka, cizye, denâr, esedi, eşküt, faylantoş, gurus, hayduk, hizmet, kesim, londura, pastırma, poltura, remek, regal gurus, sing, szapu, vam, yönge és sok más.

Az I. kötetben vannak az indexek is. Ezekben sok olyan személy- és földrajzi név azonosítása és magyarázata van felsorolva, melyek az eddigi szakirodalomban nem találhatók.

II. kötet.

Bevezetés. A/. Itt röviden össze vannak foglalva a 16. és 17. sz. politikai és katonai eseményei, melyek összefüggtek Rimaszombat történetével. A mohácsi vész után az oszmán-törökök uralmukat Budától északra és keletre is kiterjesztették. Amikor Hamza szécsényi bég 1554. szept. 4-én elfoglalta Fülek várát, Fülekkel együtt ezen a területen körülbelül 400 falu és település jutott az oszmán uralom alá. Közöttük volt Rimaszombat is, két évvel később pedig Rozsnyó és Jolsva. Annak ellenére, hogy a szultán és Ferdinánd császár 1559-ben megkötötték a békét, az egész szlovák-magyar határvidék szakadatlan harcok színhelye lett. Rimaszombatot és környékét, mint szultáni beneficiumot /háas/, az újonnan létesített füleki szandzsakhoz csatolták. A szobotkai erődbe oszmán helyőrséget helyeztek el. Azonban újból kitört a háború az Oszmán és Habsburg birodalom között és a császári seregek 1593. nov. 9-én visszafoglalták a törököktől Szobotkát /szlovákul Sobôtka, törökül Soboc-ka/. Ezáltal felszabadult Rimaszombat is.

A törökök azonban 159⁶ okt. 13-án elfoglalták Egert /törökül Egre, vagy Egri, németül Erlau, szlovákul Jáger/ és döntő győzelmet arattak a Habsburg birodalom felett. Eger bevételé után az egész vidék /Rozsnyó, Losonc, Rimaszombat, Miskolc és körülbelül 400 falu/ megadta magát a törököknek, akik aztán megszervezték az egri vilájetet, de sem a szobotkai erődbe, sem az említett városokba helyőrséget nem tettek. Rimaszombat nyílt város és az egri helytartó beneficiuma lett, s adóját évi átalányösszegben fizette földesurának. Az oszmán-török uralomnak ebben a második szakaszában Rimaszombat condominium volt, mert egyidejűleg adózott a Habsburg királyságnak is egészen Buda felszabadításáig, amikor is 1686 ny^arán utoljára befizette adórészletét az egri pasának. Ez azt jelenti, hogy a város második hódoltsági korszaka teljes 90 évig tartott. Ha a város életét más vidékekével hasonlítjuk össze ebben az időszakban, mondhatjuk, hogy ez a 90 év viszonylagos békében és nyugalomban telt el.

A török okiratokat, melyek a város levéltárában megmaradtak, Rimaszombat lakosai az oszmán hatóságoktól kapták, amikor hivatalosan érintkezésbe kerültek velük. Az oszmán közigazgatás gondos pontossággal feljegyzett minden adófizetést, a robotkötelezettség teljesítését, vagy bármely közigazgatási ügyet és ezekről írásbeli bizonylatot adott. Az iratok az 1600-tól 1686-ig terjedő időszakot ölelik fel. Ámbár az évek folyásában néhol hézagok vannak /pl. az 1637-1642, 1645-1647, 1677-1682 közti évekből nincs egyetlen irat sem/, némelyik esztendőből viszont nagyobb számú irat áll rendelkezésre /pl. az 1668. évből 23 db/, úgyhogy jól lehet belőlük rekonstruálni az események folyását és a város életét az egész időszak alatt.

Ami az okmányok tartalmát illeti, túlnyomó részük /227 db/ a város lakosságának törvényes adóival és illetékeivel foglalkozik és csak kis részük /29 db/ foglalkozik más kérdésekkel /pl. útlevél, építkezési engedély, oltalomlevél, hivatalos másolat, stb./.

Az iratokból megtudjuk, hogy milyen természetűek és széleskörűek voltak ezek a kötelezettségek, miként követelték, illetőleg hajtották be a lakosságon, milyen túlkapásokat követtek el az oszmán hivatalnokok és milyen intézkedéseket fogantatosítottak a túlkapások ellen a felsőbb hatóságok, stb. Az okiratok tehát elsősorban betekintést nyújtanak az oszmán-szlovák-magyar környezetben folyó adószedési gyakorlatba. Az iratanyag gazdag és tanulságos adatokat tartalmaz a mezőgazdasági termelésre, a kereskedelmi árucikkek továbbítására, a külső és belső vámokra, stb. vonatkozólag.

Azonfölül, hogy az iratok mint unikátumok nagy műzeális értékkel rendelkeznek, értéküket még növeli néhány irattári ritkaság, pl. Köprülüade Fazıl Ahmed Paşa nagyvezírnek Érsekújvárbán kiadott menlevele /108 sz./, vagy a tatár hadsereg főparancsnokainak két okirata /107. és 248. sz./, a Kamenec Podolskyban kiadott szultáni fermán, stb.

B/. Adók és illetékek c. fejezet tárgyalja a nagy beneficiumokon /hass/ élő ráják fizetési és robotkötelezettségi rendszerét. Ez a rend-

szerezés, mely a rimaszombati okiratanyag konkrét adatai alapján van összeállítva, egyike a bevezető tanulmány legértékesebb részeinek. Ez a fejezet egyidejűleg sok, eddig homályos, vagy teljesen ismeretlen fogalom megfejtését és magyarázatát tartalmazza, melyek aztán a terminológiai szótárban vannak összefoglalva.

A rimaszombati lakosságnak háromféle kötelezettsége volt: adók és illetékek fizetése /készpénzben/, törvényes robot végzése és kötelező ajándékok adása. Az államnak kötelesek voltak házadót /illetőleg családi adót, cizye/, a vásárra vitt áru után belső vámot /vam/, a külföldről behozott áru után pedig határvámot /gümrük/ fizetni. A földesúrnak járó adót évi átalányösszegben /kesim, paušál/ és mezőgazdasági termények beszolgáltatásával fizették. Bizonyos összeget készpénzben fizettek, lisztet, zabot, búzát, árpát, vaját, mézet, vágomarhát, fejősteheket, fát és szénát természetben szolgáltatottak be, illetve megállapodás szerint váltságdíjat /folyó árat/ fizettek értük.

A hivatalnok karból a kethüdának tizedet /tizedrészt, tizedpénzt/, a pénztárosnak huszadot /huszadpénzt/ fizettek minden adófizetési tétel után. A kádinak bedel-i kismet /örökösödési illeték/ címén 12-14 forint /guruš/ évi átalányösszeget fizettek. Hivatali ténykedésért /az okirat kiállításáért/ csekély illetéket /cédulapénzt/ fizettek. Ezeken kívül voltak még rendkívüli illetékek is, mint a vérdíj és a különféle bírságpénzek.

A város lakói kötelesek voltak az államnak és a földesúrnak törvényes robotot végezni. Az állam számára fogatokat kellett küldeniük Szolnokra, a kincstári gabonának az egri erőd raktáraiba való beszállítására. A hadjáratok idején fogatokat voltak kötelesek adni a hadsereg utánpótlásának szállítására. A földesúr számára mezőgazdasági munkákat végeztek. De minden robottól, rögtön az oszmán uralom kezdetétől, megválthatták magukat és többnyire robotváltságot /szolgálatpénzt/ fizettek helyettük.

Az ajándékok nagysága nem volt kötelezően megállapítva, de bevett

zettek a földesúrnak.

C/. Közjogi téren legnagyobb jelentőséggel bírtak a vitás ügyek, főleg az adóemelések, a különféle túlkapások és a bírósági ügyek. Előfordult, hogy némelyik hivatalnok bizonyos adót kétszer is beszedett s aztán letagadta. A rimaszombatiak a budai helytartónál emeltek panaszt s ha ez nem segített, Istanbulba mentek és a Magas Portán kerestek orvoslást. Ítéleteket, a felsőbb szervek parancsa alapján, a kádik hoztak s az ítéletekből megállapítható, hogy tárgyilagosan. Indokolt esetekben nem haboztak igazat adni "a szegény rájáknak".

s veszély
A ráják védelméről háború esetén maga a földesúr gondoskodott, ol-
talomleveleket adott nekik. A legfelsőbb szervek különös védelme alatt álltak azok a ráják, akik ellenséges területről jöttek és az Oszmán bi-
rodalomban akartak letelepedni.

Nagyon érdekes, és az Oszmán birodalom más részeiben alig ismert tény volt a hábéri földek bérbeadása. A török földesurak beneficiumukat /puszták, földek/, valamelyik falu, vagy város jobbágysáinak kialku-
dott összegért hasznobérbe adták.

D/. A történelmi tanulmányhoz az egri körzetben használt pénz-, mérték- és súlyegységek magyarázata van hozzáfűzve és az összes adók, terménybeszolgáltatási kötelezettségek és illetékek áttekintő táblázata van mellékelve.

Az okiratok fordítása. Ez a rész mind a 255 rimaszombati okirat török és magyar szövegének német nyelvű fordítását tartalmazza. Az okmányok fordításának szerkezete három részből áll:

a/ Fejrész, mely az okirat sorszámát, esetleges fényképmásolata számát, rövid tartalmát, keltezését tartalmazza ugyanúgy, mint az I. kötetben van. Az utolsó sor azonban itt összehasonlítást, utalást tartalmaz s annak az okirataknak a száma van itt megadva, amelyekkel tartalomlag összefügg.

b/ A második rész a török szöveg német fordítását tartalmazza. A

ahogy az eredeti szövegben előfordulnak /Egri, Filek, Söç, bírov, bozuk, atd./.

c/ Tergum szóval kezdődnek a hátlepi jegyzetek, pecsétfeliratok és az egykorú magyar nyelvű feljegyzések német fordításai. A magyar személynéveket a fordításban magyar helyesírással, de fordított sorrendben írtam, (mint ahogy az a magyarban szokásos), hogy könnyebben lehessen a neveket azonosítani, pl. János Kötő, Márton Vásári, stb. /vagyis az első a keresztnév a második a családi név/. A magyar keresztnéveket nem fordítottam le.

A 11. kötethez vannak mellékelve a legfontosabb okiratok fényképmásolatai. A fényképek úgy vannak összeválogatva, hogy az egész gyűjteményt kellőképpen képviseljék és hogy a legfontosabb török és magyar szövegeket a szakértők felhasználhassák a fordítások, a bevezető tanulmányok és a terminológiai szótár adatainak összehasonlítására és ellenőrzésére.

A rimaszombati okiratoknak ezzel a kiadásával, mely nálunk úttörő munka és ismeretlen anyag feltárását tartalmazza, nyilvánosságra került egy értékes és tanulságos töröknyelvű forrásanyag, mely elősegíti a szlovákiai és a szlovák-magyar határvidéki török feudális uralomnak jobb megismerését. De a könyvnek sokkal szélesebb körű jelentősége is van. Látszólag ugyan csak helyi jellegű forrásmunkáról van szó. Csakhogy a megszállt szlovákiai terület az Oszmán birodalomnak integráns része volt és ugyanaz a feudális rezsím volt ezen a területen bevezetve, mint a Duna menti és balkáni provinciák nagy kiterjedésű területein. Ezért azoknak a kutatóknak, akik az egész Duna mente gazdasági és társadalmi viszonyait tanulmányozzák, feltétlenül figyelembe kell venniük az oszmán-török feudalizmus bonyolult problematikáját és megnyilvánulásait a birodalom egyéb területein is, és viszont azok, akik a balkáni török hódoltság kutatásával foglalkoznak, nem hagyhatják figyelmen kívül azokat a török forrásokat és a rajtuk alapuló tanulmányokat, melyek a magyarországi török hódoltságra vonatkoznak. Ez azt jelenti, hogy a rimaszombati török okiratok jelentősége sokkal szélesebb és hogy ez a forrásanyag hasznos lesz az Oszmán birodalom által megszállt európai területek hódoltsági történelmének tanulmányozásánál. Ez a kiadvány hasznos lesz az oszmán-török paleografia és diplomatika szempontjából is és végül a török történelmi nyelvtan szempontjából is.

Az európai történelemben a török hódoltsággal kapcsolatos és évszázadok óta meggyökeresedett sok téves felfogás helyesbítéséhez is hozzá fog járulni.